

Parlamentul
Republicii Moldova

VF nr. 10

23 aprilie 2021

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

**Biroului Permanent
al Parlamentului Republicii Moldova**

În temeiul art.73 din Constituția Republicii Moldova și prevederile art.47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de Lege privind modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr.122/2003.

Anexă:

- Proiectul de lege
- Nota informativă

Deputați în Parlament:

[Signature]
[Signature]
[Signature]
[Signature]
[Signature]
[Signature]

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
P.D.P. Nr. <u>132</u>	
" <u>23</u> " <u>04</u>	20 <u>21</u>
Ora _____	

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

**privind modificarea și completarea Codului de procedură
penală al Republicii Moldova nr. 122/2003**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art.I. – Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248–251, art. 699), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 63, alineatul (1) se completează cu punctul 4) cu următorul cuprins: „4) ordonanța de începere a urmăririi penale în privința persoanei, indiferent dacă aceasta rezultă numai din partea descriptivă și/sau din partea dispozitivă a actului procedural, inclusiv în cazul infracțiunilor cu subiect special”.

2. La articolul 63, alineatul (2) punctul 3) cuvintele „persoana în privința căreia a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate” se substituie cu textul „persoana în privința căreia a fost adoptată una din ordonanțele prevăzute la art.63 alin.(1) pct.3 sau pct.4)”. /

3. La articolul 63, alineatul (5) după cuvintele „anulării ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuît și scoaterii lui de sub urmărire,” se completează cu textul „ori din momentul expirării termenului prevăzut la art.63 alin.(2) pct.3)”.

4. Articolul 63 alineatul (7) se completează în final cu textul: „Recunoașterea persoanei în calitate de bănuît cu încălcarea

respectivelor prevederi, duce la nulitatea actelor procedurale enumerate la art.63 alin.(1)".

5. La articolul 313, alineatul (2), după punctul 2) se completează cu punctul 2¹) cu următorul cuprins: „2¹) ordonanțele de începere a urmăririi penale, de recunoaștere în calitate de bănuț și de punere sub învinuire;”

Art. II. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) Prezenta lege se aplică și față de situațiile în curs de examinare la faza de urmărire penală sau la faza de judecare a cauzei penale.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Deputații Parlamentul Republicii Moldova
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
<p>O analiză a practicii de urmărire penală și a practicii judiciare, ne permite să constatăm că termenul de menținere a calității de bănuیت este calculat neuniform, fiind desprinse două tendințe:</p> <p>1) începând cu data emiterii actelor procedurale prevăzute expres în art. 63 alin. (1) pct. 1)-3) Cod de procedură penală;</p> <p>2) începând cu data emiterii oricăror acte procedurale care ar conține o „bănuitală rezonabilă privind comiterea unei infracțiuni de o anumită persoană” (ordonanța de începere a urmăririi penale „<i>in personam</i>”).</p> <p>O asemenea stare de lucruri este anormală, nu numai din considerente de insecuritate juridică și încălcare a egalității în drepturi, dar îndeosebi din rațiuni de desconsiderare a jurisprudenței Curții Europene și jurisprudenței Curții Constituționale a Republicii Moldova. În special, amintim că conceptul „acuzatie în materie penală” are o semnificație „autonomă”, independentă de clasificările utilizate de sistemele juridice naționale ale statelor membre (cauza <i>Adolf împotriva Austriei</i>, hot. din 26.03.1982, §30). Acesta este definit drept „notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei infracțiuni”, definiție care depinde, de asemenea, de existența sau absența unor „repercusiuni importante asupra situației [suspectului]” (cauza <i>Deweer împotriva Belgiei</i>, hot. din 27.02.1980, §§42 și 46; cauza <i>Eckle împotriva Germaniei</i>, hot. din 15.07.1982, §73). De exemplu, în jurisprudența Curții Europene, incidența unei „acuzatii în materie penală” a coincis cu momentul: <u>informării oficiale asupra existenței unei acuzații</u> (cauza <i>Eckle împotriva Germaniei</i>, hot. din 15.07.1982, §74; cauza <i>Motta împotriva Italiei</i>, hot. din 19.02.1991, §15); <u>citării și audierii unei persoane în calitate de martor, deși autoritățile naționale au analizat susținerile potrivit cărora aceasta a comis o infracțiune chiar de la începutul anchetei penale</u> (cauza <i>Kalēja împotriva Letoniei</i>, hot. din 05.10.2017, §38); <u>desemnării persoanei</u></p>

suspecte a unui avocat (A se vedea: cauza *Angelucci împotriva Italiei*, hot. din 19.02.1991, §13); punerii în executare a unui mandat de percheziție (cauza *tratégies et Communications și Dumoulin împotriva Belgiei*, hot. din 15.07.2002, §42) etc.

În special, consemnăm că în cauza *Brusco contra Franței* (hot. din 14.10.2010, §47), Curtea Europeană a statuat că o persoană dobândește calitatea de suspect, nu din momentul în care această calitate îi este adusă la cunoștință, ci **din momentul în care autoritățile aveau motive plauzibile pentru a-l suspecta de comiterea unei infracțiuni**. Sub acest aspect, pornirea urmăririi penale în baza unei infracțiuni cu subiect special implică, prin definiție, cunoașterea făptuitorului și notificarea acuzației. În consecință, ordonanța de pornire a urmăririi penale în baza unei infracțiuni cu subiect special trebuie să se regăsească expres în art.63 alin.(1) din Codul de procedură penală, printre actele procedurale de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț. Aici nu există un aspect care necesită apreciere de la caz la caz care nu ar putea fi prevăzut *ab initio* în art.63 alin.(1) din Codul de procedură penală, ci o împrejurare obiectivă determinată de statutul subiectului infracțiunii. Prin definiție, în cazul infracțiunilor cu subiect special, urmărirea penală nu poate fi începută dacă nu este determinat presupusul făptuitor, numele căruia este / trebuie redat în ordonanța de începere a urmăririi penale.

Lipsa în art.63 alin.(1) din Codul de procedură penală, printre actele procedurale de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuț, a ordonanței de pornire a urmăririi penale în baza unei infracțiuni cu subiect special plasează justițiabilii într-o incertitudine juridică continuă, care sfidează exigențele preeminenței dreptului care presupun, *inter alia*, asigurarea legalității și a certitudinii juridice.

Mai mult ca atât, organul de urmărire penală are la dispoziție în conformitate cu art.274 alin.(1) Cod de procedură penală, 30 de zile pentru verificarea informațiilor preliminare privind implicarea unei persoane în comiterea unei infracțiuni, termen în care organul de urmărire penală / Procuratura au obligația de a investiga aceste circumstanțe, iar după 30 de zile, pot adopta una dintre cele două soluții: fie începerea urmăririi penale, fie refuzul în pornirea penală. Astfel dacă organul de urmărire penală decide asupra începerii urmăririi penale, indicând numele presupusului făptuitor (indiferent dacă aceasta rezultă numai din partea descriptivă și/sau din partea dispozitivă a actului procedural), din acest

moment persoanei trebuie să i se asigure garanții procesuale ce vizează dreptul la apărare, context în care organul de urmărire penală trebuie să îi aducă la cunoștință informația despre drepturile prevăzute la art.64 Cod de procedură penală. Aceeași regulă se va aplica și în cazul în care, potrivit art.274 alin.(7) Cod de procedură penală, organul de urmărire penală anulează ordonanța de refuz în pornirea urmăririi penale, fiind impus potrivit legii în luarea deciziei - începerea urmăririi penale. În astfel de cazuri, atribuirea calității de bănuît coincide cu momentul anulării ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale.

În altă ordine de idei, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a fost sesizată anterior cu soluționarea criticilor de neconstituționalitate a art. 63 alin. (1) pct. 1)-3) și alin. (2) pct. 3) Cod de procedură penală, sub aspectul lipsei de acoperire a statutului de bănuît și prin alte acte procedurale decât cele menționate de dispozițiile contestate, dacă din acestea reiese o bănuială rezonabilă cu privire la comiterea unei infracțiuni (A se vedea: Sesizarea nr. 20g din 09.02.2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din art. 63 alin. (1) pct. 1)-3) și 63 alin. (2) pct. 3) din Codul de procedura penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003). Examinând sesizarea în cauză, Curtea Constituțională a adoptat Decizia nr. 25 din 29.03.2018, în care a reținut:

„27. Astfel, Curtea reține că modalitățile de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuît reglementate de articolul 63 alin. (1) din Codul de procedură penală se referă la prima componentă a conceptului de „acuzatie în materie penală” în sensul Convenției, și anume la „notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei fapte penale”.

28. Cu referire la criticile de neconstituționalitate invocate în sesizare, potrivit cărora modalitățile de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuît stabilite de articolul 63 alin. (1) din Cod sunt reglementate în mod limitativ, Curtea reține că problema abordată de autorul excepției își găsește soluția în cuprinsul alin. (1¹) din același articol, care prevede că ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuît și informația despre drepturile prevăzute la articolul 64 se aduc la cunoștință în decurs de 5 zile [...] din momentul de începere a primei acțiuni procedurale efectuate în raport cu acesta.

29. Astfel, Curtea observă că soluția legislativă prevăzută de alin. (1¹) din articolul 63 din Cod reprezintă o excepție de la alin. (1) din același articol și corespunde celui de-a doilea element al noțiunii de „acuzatie în materie penală” în sensul Convenției,

care se manifestă prin existența unor „repercusiuni importante asupra situației (persoanei)”. Excepția menționată constă în faptul că, în cazul în care față de o persoană există anumite bănuieli rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni și în raport cu aceasta sunt efectuate anumite acțiuni procedurale, care creează repercusiuni importante asupra situației persoanei, organele de urmărire penală au obligația de a recunoaște această persoană în calitate de bănuیت în decurs de 5 zile din momentul de începere a primei acțiuni procedurale”.

Chiar și până la adoptarea Deciziei nr. 25 din 29.03.2018, Curtea Constituțională a indicat cu valoare de principiu că:

- recunoașterea calității de bănuیت se aplică în interesul persoanei (Hotărârea Curții Constituționale nr.26 din 23.11.2010, pct.8);
- în cazul existenței unei bănuieli rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de către o persoană, organul de urmărire penală trebuie să-i acorde toate garanțiile caracteristice unei acuzații în materie penală (Decizia Curții Constituționale nr.12 din 07.02.2017, pct.27).

Cu toate acestea, deși soluția legislativă prevăzută de alin. (1¹) din articolul 63 din Codul de procedură penală reprezintă o excepție de la alin. (1) din același articol și corespunde celui de-a doilea element al noțiunii de „acuzație în materie penală” în sensul Convenției Europene (Decizia Curții Constituționale nr.25 din 29.03.2018, pct.29), practica de urmărire penală și cea judiciară rămâne neuniformă în implementarea garanțiilor procesuale specifice dreptului la un proces echitabil. De aceea, proiectul de față vine să înlăture interpretările legate de atribuirea calității de bănuیت și menținerea în această calitate, prin aceasta transpunând expres în legislație jurisprudența Curții Constituționale a Republicii Moldova și a Curții Europene, urmărindu-se stoparea multiplele abuzuri ale organului de urmărire penală, manifestată prin încălcarea obligației procedurale pozitive de a recunoaște în calitate de bănuیت persoana care a comis o faptă prejudiciabilă, inclusiv în situațiile în care legea penală cere calitatea specială a subiectului infracțiunii și aducerea la cunoștință a informației despre drepturile prevăzute la art.64 Cod de procedură penală.

Dintr-o altă perspectivă, art.63 alin.(7) Cod de procedură penală prevede imperativ: „Interogarea în calitate de martor a persoanei față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune se interzice”. În practica de urmărire penală însă, nu se ține cont de respectiva interdicție, iar prin acest mod de colectare a probelor se încalcă principiul loialității administrării probelor, precum și exigențele

generale de echitate a procedurii consacrate de art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale. În pct.21 din Decizia nr.14 din 29.01.2019, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a statuat: *„În ipoteza în care organul de urmărire penală nu ar deține probe că o anumită persoană ar fi comis infracțiunea investigată și ar cita-o în calitate de martor în contextul anchetei desfășurate, iar persoana în discuție ar da declarații care ar contribui la propria acuzare, atunci organul de urmărire penală trebuie să oprească audierea acesteia și să o notifice despre drepturile sale procedurale (în acest sens, a se vedea punctul 21 din Preambulul Directivei 2013/48/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2013). În caz contrar, este posibil să se constate o încălcare a articolului 6 din Convenția Europeană (a se vedea Ibrahim și alții v. Regatul Unit [MC], 13 septembrie 2016, § 301-311)”. În lumina celor expuse, prin exercițiul ilegal al organului de urmărire penală de citare și audiere a unei persoane în calitate de martor, deși organul de urmărire penală a analizat susținerile potrivit cărora aceasta a comis o infracțiune chiar de la începutul acțiunilor procesuale, **persoanei i se încalcă dreptul de a fi asistat de un apărător, dreptul de a nu se autoincrimina și dreptul la tăcere.** În vederea restabilirii drepturilor încălcate, dar și în vederea evitării condamnării Republicii Moldova de către Curtea Europeană pentru atare abuzuri, se impune stipularea expresă a sancțiunii încălcării – nulitatea actului procedural prin care persoana a fost recunoscută în calitate de bănuît.*

În altă ordine de idei, prin prezentul proiect s-a intervenit în latura completării actelor procedurale pasibile de contestare în ordinea art.313 Cod de procedură penală, urmare a constatărilor Curții Constituționale date în Hotărârea nr. 26 din 23.11.2010 asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor alin. (6) art. 63 din Codul de procedură penală (Monitorul Oficial 235-240/27, 03.12.2010), care prevede în pct.8 următoarele:

„8. [...] Recunoașterea calității de bănuît presupune nu numai drepturi procesuale, dar și restrângerea drepturilor constituționale legate de libertatea persoanei, dreptul la libera circulație ș.a. Și în cazul recunoașterii calității de bănuît pe cel de-al treilea temei – prin ordonanță – persoana este supusă unor restrângeri: imposibilitatea legalizării unor acte (spre exemplu, de identitate), consemnarea faptului respectiv în cazierul judiciar, în cazul când persoana este nevinovată – suferința psihologică, cauzată de suspectarea de comiterea unei infracțiuni,

atitudinea societății și a victimei ș.a. În acest aspect Curtea Constituțională nu este de acord cu opinia plenului Curtii Supreme de Justiție, expusă în Hotărârea nr.7 din 04.07.2005, conform căreia "pornirea urmăririi penale, recunoașterea persoanei în calitate de bănuît, punerea persoanei sub învinuire, dispunerea efectuării unei expertize nu afectează drepturi sau libertăți constituționale". În condițiile în care, prin emiterea ordonanțelor de începere a urmăririi penale, de recunoaștere în calitate de bănuît și de punere sub învinuire, persoanei îi sunt afectate drepturi și libertăți, legiuitorul este obligat să confere garanții sustenabile, care să ateste protecție în ceea ce privește acțiunile procesuale de natură să afecteze exercitarea drepturilor și libertăților fundamentale.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Proiectul de lege privind modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de lege privind modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 vine cu remanieri legislative sistemice pentru a înlătura incertitudinea juridică legată de recunoașterea persoanei în calitate de bănuît prin ordonanța de începere a urmăririi penale în baza unei infracțiuni cu subiect special, dar și pentru a uniformiza practica de urmărire penală și practica judiciară în raport cu recunoașterea calității de bănuît a persoanei și, respectiv, calcularea termenului de menținere în calitate de bănuît. Astfel, prin completarea art.63 alin.(1) Cod de procedură penală, cu un punct nou, care va deveni pct.4), dar și completările ce țin de termenul menținerii în calitate de bănuît, vor fi înlăturate dubiilor referitoare la esența socială și de drept ce decurge din „acuzăția în materie penală”, așa cum acesta este definită de jurisprudența Curții Europene, *a priori*, se va evita o posibilă condamnare a Republicii Moldova, ce decurge din problema de referință, în legătură cu încălcarea **dreptul la apărare și dreptul la examinarea cauzei în termen rezonabil** (art. 6 din Convenția Europeană).

Cu titlu de noutate, proiectul mai prevede extinderea cercului actelor

procedurale pasibile de contestare în ordinea art.313 Cod de procedură penală, în măsură să confere efectivitate exercitării drepturilor și libertăților persoanei afectate prin începerea urmăririi penale, recunoașterea în calitate de bănuît și punerea persoanei sub învinuire.

La fel, proiectul mai preconizează stipularea expresă a sancțiunii încălcării interdicției prevăzute la art.63 alin.(1), manifestată prin interogarea în calitate de martor a persoanei față de care există anumite probe că a săvârșit o infracțiune – nulitatea actului procedural prin care persoana a fost recunoscută în calitate de bănuît.

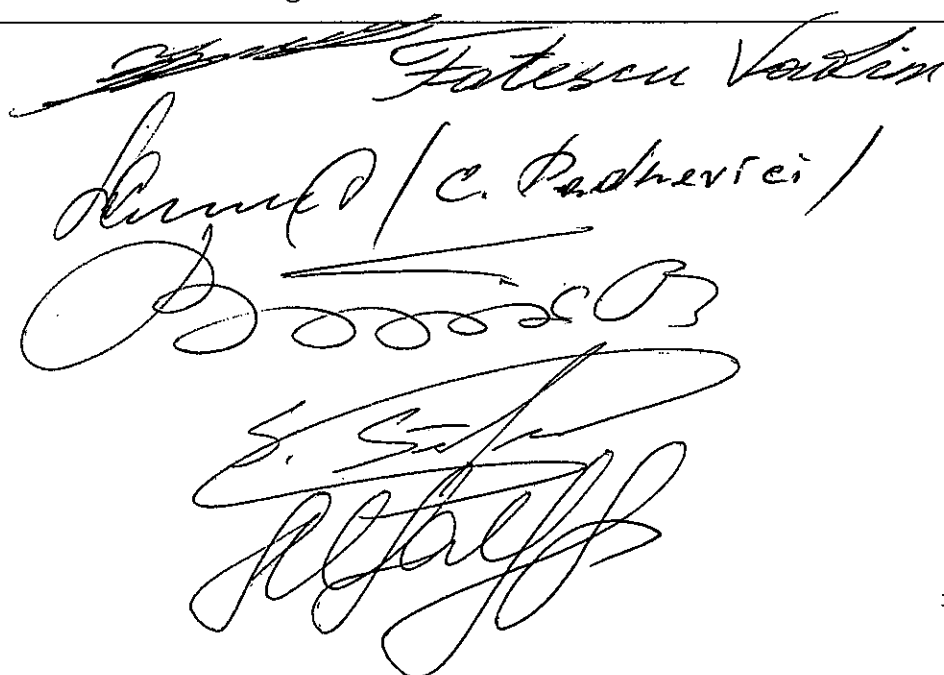
Reieșind din prevederile art.3 Cod de procedură penală, potrivit căroră acțiunea în timp a legii procesuale penale este guvernată de regula *tempus regit actum*, ceea ce presupune o aplicabilitate imediată, ținând cont de remanierele legislative avute în vedere prin prezentul proiect de lege care vin să redreseze consecințele negative ale procedurilor penale în detrimentul drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, în toate eventualele situații practice, organul de urmărire penală și instanțele de judecată urmează să aplice nemijlocit norma nouă, care conține garanții procesuale, indiferent de momentul când a survenit incidența calității de bănuît.

5. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului de lege nu presupune alocări financiare din contul mijloacelor bugetare.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În scopul implementării prezentului proiect nu va fi necesar de a modifica, abroga ori adopta legi noi, atât timp cât proiectul în cauză conține prevederi care deja sunt racordate contextului legislativ actual.

Foteașcu Valeriu
C. Padurea
[Signature]
[Signature]